

## บทที่ 5

### สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การเสนอเนื้อหาในบทนี้จะเสนอตามหัวข้อดังนี้ คือ ส่วนที่หนึ่งคือเป็นบทสรุป ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผลการวิจัย ส่วนที่สองคืออภิปรายผลการวิจัย และส่วนที่สามคือ ข้อเสนอแนะ ซึ่งประกอบด้วย ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไปนี้

#### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

“ การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวโน้มการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านนิสิต ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผล ในระหว่าง พ.ศ. 2555 – 2564”

#### ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาให้ครอบคลุมดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายที่มุ่งศึกษาภาพอนาคต ในช่วงสิบปีข้างหน้า ระหว่างพ.ศ. 2555 - 2564 ซึ่งมีขอบเขตเนื้อหาที่จะศึกษาและใช้ในการสร้างแบบสอบถามมีดังนี้

1.1 หลักสูตร

1.2 อาจารย์

1.3 นิสิตนักศึกษา

1.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

1.5 สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน

1.6 การวัดผลและการประเมินผล

2. กลุ่มประชากรเป้าหมาย หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) มีดังนี้

- 2.1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญระดับสูงคือ อธิการบดี รองอธิการบดีฝ่าย  
วิชาการ ณ ปัจจุบัน
- 2.2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญระดับกลาง ประกอบด้วยคณะบดี และผู้ช่วย  
คณะบดีของแต่ละคณะ ณ ปัจจุบัน
- 2.3 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญระดับล่าง ประกอบด้วยหัวหน้าสาขาแต่ละ  
คณะ ณ ปัจจุบัน

### เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีจำนวน 3 รอบ  
ดังนี้

1. รอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด(Open – end Form)  
เกี่ยวกับแนวโน้มการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาในทศวรรษหน้าระหว่างพ.ศ. 2555  
– 2564 จำนวน 6 ข้อ
2. รอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า  
(Rating Scale) มี 5 ระดับตามแนวทางการสร้างมาตราวัดเจตคติแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยนำ  
คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามรอบที่ 1 มาวิเคราะห์แยกประเด็น แล้วสร้างเป็นแบบสอบถาม ซึ่งมี  
ข้อความทั้งหมด 84 ข้อ
3. รอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามในรอบที่ 2 แต่จะเพิ่มคำถามมาตรฐาน  
ของน้ำหนักคะแนนจากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พิสัยระหว่างควอไทล์ของคำตอบของ  
ผู้เชี่ยวชาญและน้ำหนักคะแนนของคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบในรอบที่ 2

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากหัวหน้าภาควิชาอิสลามศึกษา  
วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ไปถึงผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัย  
คัดเลือกตามตำแหน่งหน้าที่จำนวน 23 ท่าน เพื่อขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยเข้าชี้แจง  
ด้วยตนเองถึงจุดมุ่งหมาย ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย ตลอดจนรายละเอียดขั้นตอนการ  
เก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลาม  
ศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ไปถึงผู้เชี่ยวชาญร่วมที่ได้คัดเลือกตามข้อ 1  
เพื่อขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญร่วมด้วยตนเอง

3. ส่งแบบสอบถามรอบที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดไปยังผู้เชี่ยวชาญร่วมในข้อที่ 2 โดยตนเองและเมื่อตอบเสร็จแล้วให้ส่งกลับ การรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาได้ทั้งสิ้น 20 ฉบับ โดยรอบนี้ใช้ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ.2554 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2554 ใช้เวลาทั้งสิ้น 68 วัน

4. ส่งสอบถามรอบที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 สเตจ ไปยังผู้เชี่ยวชาญร่วมกลุ่มเดิมด้วยตนเอง และเมื่อตอบเสร็จแล้วให้ส่งกลับรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งสิ้น 20 ฉบับ ในรอบนี้ใช้ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2554 ถึงวันที่ ตุลาคมพ.ศ. 2554 รวมเป็นระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 20 วัน

5. ส่งแบบสอบถามรอบที่ 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีคำถามเหมือนแบบสอบถามในรอบที่ 2 แต่จะเพิ่มคำถามพื้นฐาน ช่วงพิสัยระหว่างควอไทล์ และน้ำหนักคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นๆตอบไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเดิมด้วยตนเอง และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองได้ทั้งสิ้น 20 ฉบับเท่าเดิม โดยรอบนี้ใช้ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2554 ถึงวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2554 รวมเป็นเวลาทั้งสิ้น 15 วัน โดยได้รับแบบสอบถามคืนมา ดังรายละเอียดในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและที่ได้รับคืนจากผู้เชี่ยวชาญ

รอบที่	ส่งไป	ได้รับคืน	ร้อยละ
1	23	20	86.95
2	20	20	100
3	20	20	100

จากตาราง 20 จากการส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 รอบ ปรากฏผลดังนี้ รอบที่ 1 ส่งแบบสอบถามจำนวน 23 ฉบับ ได้รับคืน 20 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.95 รอบ 2 ส่งแบบสอบถามจำนวน 20 ฉบับ ได้รับคืน 20 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และรอบ 3 ส่งแบบสอบถามจำนวน 20 ฉบับ ได้รับคืน 20 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

### การวิเคราะห์ข้อมูล

คำนวณหาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐาน ค่ากึ่งกลางมัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของแต่ละข้อความเพื่อศึกษาความคิดเห็นที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องและความเป็นไปได้ในข้อความนั้นๆ

## 5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับแนวโน้มการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาในทศวรรษหน้าระหว่างพ.ศ.2555 – 2564 ในระดับความเป็นไปได้มากที่สุด มาก และปานกลาง โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยของค่ามัธยฐาน และสามารถสรุปผลการวิจัยตามขอบเขตการวิจัยทั้ง 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

5.1.1 ด้านหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่

1) หลักสูตรบูรณาการกับวิถีชีวิตจริงและการนำไปประยุกต์ใช้กับท้องถิ่น สังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของบริบทของประชาคมอาเซียน

2) หลักสูตรที่สอดคล้องและเป็นไปตามกรอบแผนอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 - 2565) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและยึดการพัฒนาหลักสูตรตามกรอบคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ ม.ค.อ. หรือ TQF

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้มาก ได้แก่

1) หลักสูตรนานาชาติที่เน้นการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมอิสลามเพื่อสร้างบัณฑิตที่มีความเป็นนานาชาติใช้ชีวิตอย่างสงบสันติสุขตามวิถีแบบอิสลาม

2) หลักสูตรครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ทุกแขนงวิชา ทั้งทางสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์เพื่อผลิตบัณฑิตมีความตระหนักถึงอุดมการณ์ในจรรยาบรรณวิชาชีพครู

3) หลักสูตรบูรณาการอิสลามโดยเน้นองค์ความรู้ที่เป็นสหศาสตร์บูรณาการระหว่างเนื้อหา(สหศึกษา)ที่สามารถเชื่อมโยงได้ และมีอัตลักษณ์เฉพาะกับโลกมลายูที่เป็นองคาพยพสำคัญของประชาคมอาเซียนและสามารถต่อยอดอีกหลักสูตรหนึ่ง (Double program) อย่างสะดวก

4) หลักสูตรที่บรรจุสาระที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและวิถีชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างรู้คุณค่า

5) หลักสูตรที่สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับตลาดแรงงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้ปานกลาง ได้แก่

1) หลักสูตรทวิภาคีที่สามารถถ่ายโอนหน่วยกิต ระหว่างมหาวิทยาลัยในอาเซียนได้ทั้งในประเด็นเนื้อหาหลักสูตรและการใช้ภาษาเพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนนักศึกษาและคณาจารย์ระหว่างมหาวิทยาลัยในภูมิภาค

2) หลักสูตรบูรณาการที่ครบสมบูรณ์โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ในทุกรายวิชาในทุกมิติของการเรียนรู้ทั้งศาสนาและสามัญ ไม่แยกกันระหว่างศาสนาและโลก ระหว่างศาสตร์ศาสนาและทางวิชาการต่างๆ

3) หลักสูตรที่มีการบรรจุรายวิชาที่เสริมสร้างทักษะในการพัฒนาอาชีพอิสระและส่งเสริมการมีงานทำด้วยตนเอง

5.1.2 ด้านอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่

1) เข้าใจว่าการบริการวิชาการให้กับผู้อื่นและสังคมยิ่งมากเพียงใดมันยิ่งมีรายได้ (ผลบุญ) อย่างมหาศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลบุญที่จะได้รับหลังจากสิ้นชีวิตจากโลกนี้

2) เข้าใจว่าการศึกษาอิสลามที่ครบสมบูรณ์ในทุกมิตินั้นคือการศึกษานี้ไม่แยกกันระหว่างศาสตร์ศาสนาและศาสตร์วิชาการอื่นๆและเข้าใจว่าการสอนวิชาศาสนาอย่างเดียวนั้นมิใช่การเรียนการสอนอิสลามที่สมบูรณ์

3) เข้าใจว่าการบูรณาการอิสลามนั้นมิใช่เรื่องใหม่ แต่มันเป็นแก่นแท้ของหลักการเรียนการสอนอิสลามที่ตั้งเดิมและแท้จริง

4) สามารถอ่านและสอนอัลกุรอานเบื้องต้นเป็นอย่างดี เพื่อนำไปสู่การเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงกลุ่มศึกษาอัลกุรอาน รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีความขำเกรงและซื่อสัตย์

5) มีความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานอิสลาม และหลักการสอนอิสลามศึกษา

6) เอาแบบอย่างของท่านนบีฯมาใช้ในการเรียนการสอน ขยันขันแข็ง มีคุณธรรมจริยธรรม มีความพยายามและตั้งใจอย่างจริงจังและจริงจังในการถ่ายทอดความรู้และองค์ความรู้

7) มีหลักยึดและประพุดคิดนในอิสลามเหมาะกับอาชีพครูและเป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถเป็นต้นแบบและแบบอย่างที่ดี

8) อาจารย์ทุกคนต้องยึดหลักการของอัลกุรอานที่ว่า

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ  
عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

ความว่า “แท้จริงมี رَسُولคนหนึ่งจากพวกท่านเองได้มาหาพวกท่านแล้ว เป็นที่ลำบากใจแก่เขาในสิ่งที่พวกท่านได้รับความทุกข์ยาก เป็นผู้ห่วงใยท่าน เป็นผู้เมตตาผู้ถูกรณาสงสาร ต่อบรรดาผู้ศรัทธา” (อัตเตาบะฮ์ / 128)

9) เข้าใจว่าความรู้นั้นเป็นการประทานจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของโลกนี้ ลักษณะของการทดสอบ และรู้ว่าความรู้ที่มีอยู่นั้นมีไว้เพื่ออุทิศต่อผู้คนในการพัฒนาสังคม

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้มาก ได้แก่

1) มีความสามารถในการบูรณาการสาระอิสลามเข้ากับสาระมาตรฐานแต่ละรายวิชาที่สอนได้ และสามารถประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2) รักในอาชีพการสอน รักที่จะพัฒนานักศึกษาเพื่อให้รู้จักที่จะคิดเอง ลำบากใจและเป็นทุกข์ในความลำบากและความทุกข์ของผู้เรียน มีความรักและห่วงใยกับลูกศิษย์ มีความเมตตากรุณา และส่งสารต่อลูกศิษย์

3) มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์แขนงต่างๆ กับอิสลาม (อัลกุรอานและอัลหะดีษ) และมีทักษะในการสื่อสารทางภาษาต่างประเทศอื่นๆ (อังกฤษ มลายู อาหรับ)

4) อาจารย์ที่เปี่ยมด้วยความรู้ในระดับปริญญาเอกหรือเทียบเท่า มีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์เฉพาะทางด้านสาขาวิชาและวิชาชีพ และมีผลงานการวิจัยที่สามารถปรับใช้ในการเรียนการสอนและการบริการสังคมได้

5) มีผลงานทางวิชาการที่สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของตน และเป็นผู้นำทางวิชาการความคู่กับการมีวัฒนธรรมสันติเป็นวิถีชีวิตและบริการวิชาการแก่ชุมชนได้อย่างเหมาะสม

6) พัฒนาทักษะและความรู้ให้อยู่ในระดับที่สูงกว่าเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ และมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาและทันเหตุการณ์

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้ปานกลาง ได้แก่

1) มีทักษะในการวิจัยในระดับสูงเพื่อพัฒนานักศึกษาทางด้านทักษะการวิจัยและทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างคล่องแคล่ว

2) มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับในระดับประชาคมอาเซียนและระดับสากล

5.1.3 ด้านนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่

1) บัณฑิตที่มีความเข้าใจว่าทุกกิจการหรือการทำงานต่างๆล้วนเป็นการกระทำที่ดี (อะมัลซอและฮุ) ทั้งสิ้น การงานดี อัลลอฮ์จะตอบรับและมนุษย์ก็จะได้รับผลประโยชน์จากกิจการนั้นๆ

2) บัณฑิตที่มีจิตอาสาในสาขาวิชาชีพที่ปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อมและตระหนักถึงความจำเป็นของผู้รู้ในการชี้นำสังคมให้ปฏิบัติตามอิสลามและเผยแพร่ความเมตตาธรรมให้กระจายไปทั่วทุกหนแห่งในสังคม ประเทศชาติและสากลโลก

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้มาก ได้แก่

1) มีความสามารถในการบูรณาการความรู้กับอิสลามเพื่อประยุกต์ใช้ในที่ทำงานและชีวิตประจำวัน

2) บัณฑิตที่มีความเข้าใจว่าการทำงานนั้นมิใช่เพื่อตนเองอย่างเดียวแต่ต้องแบ่งส่วนหนึ่งให้กับสังคมและคิดเพื่อสังคมเป็นสำคัญ

3) บัณฑิตที่มีความมั่นใจในตนเองสูง มีภาวะผู้นำ สามารถชี้แนะสังคมและให้บริการแก่สังคมในทุกๆมิติของความสามารถของบัณฑิต

4) บัณฑิตที่มีหลักการของการเผยแพร่อิสลามในทุกๆมิติและอิริยะบาทที่สามารถสะท้อนให้ศาสนิกอื่นมองอิสลามในภาพบวกและสามารถลบล้างความคิดและความเข้าใจผิดของพวกเขาได้ในที่สุด

5) มีความรัก สามัคคี และเป็นพี่น้องกัน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม มีความเสียสละ มีจิตสาธารณะเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และตระหนักถึงการตอบแทนสังคม

6) เด่นด้านวิชาการ ศาสนา สามัญและกิจกรรม และมีภาวะผู้นำ ใฝ่สันติและทักษะการทำงานเป็นทีม

7) มีความรู้ ทักษะ เจตคติเชิงบวก และประสบการณ์ทางวิชาชีพ ครุที่กำหนดในหลักสูตร มีมาตรฐานด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และมาตรฐานทักษะครุที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาชีพศึกษาศาสตร์ทั่วไปและอิสลามศึกษา

8) มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาของผู้อื่น

9) มีความรู้ในสาระวิชาเอกของตน และใฝ่รู้ในทุกศาสตร์ (holistic studios) ที่เกี่ยวข้อง มีโลกทัศน์ทางวิชาชีพ ทักษะชีวิตและทักษะทางสังคมที่ดี สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุขอย่างสร้างสรรค์สร้างและเป็นสมาชิกในสังคมที่ดีได้

10) มีความสามารถในการบูรณาการรายวิชาที่เรียนระหว่างสาขาต่างๆกับอิสลามและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีอัลกุรอานและซุนนะห์เป็นแหล่งอ้างอิงหลักของแต่ละสาขาวิชา

11) มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์เชิงบวกและทันกับการเปลี่ยนแปลง

12) สามารถประกอบธุรกิจส่วนตัวได้โดยไม่เน้นเป็นครูอย่างเดียวเพราะในอนาคตครูจะไม่มีที่รองรับ

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้ปานกลาง ได้แก่

1) มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) กำหนดไว้ในแต่ละหลักสูตร

2) บัณฑิตที่มีความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเองและไม่ค่อยภูมิใจที่จะเป็นลูกจ้างของใครคนใดคนหนึ่ง และไม่มีการว่างงาน / ตกงาน เพราะงานคือการสร้างอะไรบางอย่างให้เกิดประโยชน์แก่สังคมมิใช่ต่อตนเอง

3) เป็นนักวิจัย นักวิชาการ มีความเป็นมืออาชีพในสาขาวิชาที่จบ และสามารถนำเสนออิสลามตามบริบทที่เรียน

4) มีทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์และการสื่อสารสมัยใหม่ในการค้นหาข้อมูลต่างๆได้ และทักษะความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศที่หลากหลาย

5) สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองให้ก้าวทันกับบริบทของสังคมที่อาศัยอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมและประชาคมอาเซียน ตลอดจนประชาคมโลกได้อย่างดี

5.1.4 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้มาก ได้แก่

1) กิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก กล้าคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ กล้าทำและกล้าตัดสินใจ และสามารถประยุกต์องค์ความรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์จริง



2) กิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะความรู้ การใช้ชีวิตในสังคมอย่างสันติสุข สามารถสร้างจิตสำนึกที่ดีในฐานะที่เป็นสมาชิกอย่างมีคุณภาพและสามารถพัฒนาสังคมได้อย่างยั่งยืน

3) กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการมอบหมายงานให้นักศึกษาเป็นศูนย์กลาง และอาจารย์เป็นเพียงผู้ชี้แนะทั้งทางตรงหรือทางอ้อม โดยผ่านการบูรณาการอิสลามกับทุกๆรายวิชาโดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์มาช่วยในการสอน

4) กิจกรรมที่สามารถนำโจทย์ปัญหาจากท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับเนื้อหาในห้องเรียนและสามารถต่อยอดกับเนื้อหาต่างๆในรายวิชาอื่นๆได้

5) กิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นกันเองและเน้นการบูรณาการอิสลามในทุกๆสาขาวิชาโดยเน้นการใช้สื่อการเรียนการสอนจากภูมิปัญญาและสื่อออนไลน์

6) กิจกรรมการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชุมชนและสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกที่เป็นระบบเพื่อความคล่องตัวในการจัดการเรียนการสอน

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้ปานกลาง ได้แก่

1) เน้นกิจกรรมภาคสนามและการลงพื้นที่ในชุมชนใกล้เคียงมากขึ้นและทุกกิจกรรมการเรียนการสอนต้องยึดอยู่บนหลักของอายัตกุรอานที่ว่า “**حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ**” ที่ผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นที่สุด

2) กิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพื่อให้นักศึกษาสามารถใช้ภาษาได้ตามบริบทจริงทั้งในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน

3) กิจกรรมที่สามารถให้ผู้เรียนพึ่งตนเอง (ศึกษาด้วยตนเอง) และร่วมมือกันเรียน (Collaborative Learning) ระหว่างกันมากขึ้น

4) กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีสื่อเสริมในระบบ E - Learning และมีการใช้ Internet เป็นสื่อในการสื่อสารทางการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการแก่นักศึกษา และอำนวยความสะดวกระหว่างกัน ตลอดจนลดทอนหรือเสริมชั่วโมงที่อาจารย์ไม่สามารถเข้าชั้นปกติได้

5) กิจกรรมที่สามารถพัฒนาด้านสหกิจศึกษาอย่างเป็นระบบและเสริมทักษะในการใช้ชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

6) กิจกรรมการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ ICT ที่ทันสมัย

5.1.5 ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่

1) ลงทุนด้านการศึกษาโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E – Education) และ การดำเนินธุรกิจโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E- Commerce) เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการเรียนการสอนออนไลน์

2) การกระจายสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงไร้สายทั่วทั้งมหาวิทยาลัยเพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนและสืบค้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

3) พัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัยมากขึ้น เนื่องจากทุกสถาบันจะได้รับแรงบีบจากบริบททางเทคโนโลยีการสื่อสาร และจะมีการเปรียบเทียบมาตรฐานขั้นต่ำของแต่ละสถาบันในด้านนี้มากขึ้น (ไม่สอดคล้อง)

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้มาก ได้แก่

1) มีศูนย์บริการทางด้านสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างเหมาะสมและอำนวยความสะดวกในการซื้อ – ขาย เล็ปท็อป คอมพิวเตอร์แก่นักศึกษาในราคาข่อมเยา

2) ห้องเรียนที่มีระบบออนไลน์ครบวงจร และมี Projector ครอบเพื่อความสะดวกและประสิทธิภาพของการเรียนการสอน

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้ปานกลาง ได้แก่

1) ติดตั้งเครื่องปรับอากาศให้ครบทุกห้องเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน

2) เพิ่มจำนวนหนังสืออ้างอิงต่างๆที่ออนไลน์ในสำนักวิทยบริการ

3) มีฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์สำหรับนักศึกษาในการสืบค้นข้อมูลต่างๆและพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

4) มีฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์สำหรับนักศึกษาในการสืบค้นข้อมูลต่างๆและพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

5) พัฒนาสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการศึกษด้วยตนเองและประทับใจที่จะอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัยแม้ไม่มีคาบเรียน

6) เตรียมและจัดหาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ครบสมบูรณ์ในทุกๆด้านเพื่อช่วยในการเรียนรู้และเข้าเนื้อหาสาระการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว

7) มีศูนย์เรียนรวมและศูนย์เฉพาะของแต่ละสาขา เพื่อเป็นการประหยัดทรัพยากร บุคลากรและนักศึกษาทุกสาขาวิชาได้มีโอกาสเรียนในสถานที่เดียวกัน

8) มีหอพักและกรรมการดูแลนักศึกษาที่มีคุณภาพ มีสถานที่ออกกำลังกายที่มีระบบและมีคุณภาพและมาตรฐาน

9) สร้างห้อง Sound Lab และ Self-Assessment Learning Center เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาและการสืบค้นข้อมูลแก่นักศึกษาและมีเว็บไซต์ที่ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ

10) มีห้องหรือตึกสำหรับการจัดกิจกรรมโดยเฉพาะพร้อมสนามกีฬาที่เหมาะสมสำหรับสตรีและบุรุษ (ไม่สอดคล้อง)

11) มีห้องเรียนที่เปรียบพร้อม เพิ่มจำนวนห้องแล็บ (Lab) ห้องคอมพิวเตอร์และจำนวนคอมพิวเตอร์ที่เพียงพอสำหรับการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้อย่างสนุกและไม่กดดัน

5.1.6 ด้านการวัดผลและการประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้มาก ได้แก่

1) การวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เน้นทั้งในด้านจิตใจ (หมายถึง ศีลธรรม คุณธรรมหรือศกฺวา) ความรู้และความสามารถต่างๆควบคู่กันไป โดยเฉพาะด้านจิตใจถือเป็นสำคัญ

2) การวัดผลและการประเมินผลให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานของประกันคุณภาพการศึกษา QA และคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ

3) การวัดผลและการประเมินผลที่เป็นระบบและเที่ยงตรงรอบคอบ ถูกต้อง ยุติธรรมและเป็นจริง มีผลเชิงปฏิบัติกับทุกคน และมีมาตรการที่ชัดเจนไม่ว่าผลในทางบวกหรือทางลบที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนได้

4) มีระบบนักศึกษาประเมินอาจารย์ผู้สอนทุกวิชาและเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยผ่านระบบออนไลน์ อย่างมีคุณภาพ รวดเร็วและประทับใจ พร้อมกับแจ้งผลการประเมินผลให้รับทราบต่อไป

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีความเป็นไปได้ปานกลาง ได้แก่

1) การวัดผลและประเมินผลที่ครบทั้งสามด้าน (ปัญญาพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย)

2) การวัดผลและประเมินแบบออนไลน์ในการสอบเทียบความรู้และทักษะต่างๆที่สามารถวัดความเชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ของนักศึกษามากกว่าการวัดเพียงแต่ความจำเพียงอย่างเดียว

3) มีการวัดผลและประเมินผลจากบัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิตและชุมชนรอบรั้วมหาวิทยาลัย อย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

4) มีเกณฑ์ในการวัดและการประเมินผลที่ชัดเจนในทุกๆรายวิชาที่มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

5) การวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายเช่น Formative Assessment, Summative Assessment, Authentic Assessment, Ongoing Assessment เป็นต้น และเน้นการวัดผลและประเมินผลตามสภาพความเป็นจริงอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

6) การวัดผลและประเมินผลความรู้ทางด้านภาษานานาชาติอย่างน้อยหนึ่งภาษาและประมวลความรู้ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อประกันองค์ความรู้ในการเทียบโอนไปยังสถาบันในต่างประเทศได้

7) การประเมินผลจาก Outcome จากการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การประยุกต์ การสร้างสรรค์ โครงการฯ ที่เป็นผลจากการนำองค์ความรู้ในแต่ละรายวิชา หรือการบูรณาการรายวิชาของผู้เรียนจะได้รับการนำมาเป็นเครื่องมือการวัดและประเมินผลมากขึ้น

## 5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยอภิปรายตามขอบเขตการวิจัยใน 6 ประเด็นคือ หลักสูตร อาจารย์ นักศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน และการวัดผลและการประเมินผลในมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ดังจะนำมาอภิปรายต่อไปนี้

### 5.2.1 หลักสูตร

แนวโน้มหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ผลการวิจัยพบว่าในอนาคตจะเป็นหลักสูตรบูรณาการกับวิถีชีวิตจริงและการนำไปประยุกต์ใช้กับท้องถิ่น สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจของบริบทของประชาคมอาเซียน เน้นหลักสูตรที่สอดคล้องและเป็นไปตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 - 2565) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ส่วนแนวโน้มในอนาคตของหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาจะเป็นหลักสูตรนานาชาติที่เน้นการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมอิสลามเพื่อสร้างบัณฑิตที่มีความเป็นนานาชาติใช้ชีวิตอย่างสงบสันติสุขตามวิถีแบบอิสลาม ส่วนหลักสูตรครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ทุกแขนงวิชานั้นกำลังดำเนินการอยู่ซึ่งมีความเป็นไปได้น้อยที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากมหาวิทยาลัยขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาทั้งทางสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ หลักสูตรบูรณาการอิสลามโดยเน้นองค์ความรู้ที่เป็นสหศาสตร์บูรณาการระหว่างเนื้อหา(สหศึกษา)ที่สามารถเชื่อมโยงได้ และมีอัต

ลักษณะเฉพาะกับ โลกมลายูที่เป็นองคาพยพสำคัญของประชาคมอาเซียนและสามารถต่อยอดอีกหลักสูตรหนึ่ง (Double program) อย่างสะดวก หลักสูตรที่บรรจุสาระที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและวิถีชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างรู้คุณค่า หลักสูตรที่สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับตลาดแรงงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - 2565) ว่าอุดมศึกษาไทยควรศึกษากฎเกณฑ์ระหว่างประเทศเหล่านี้ ซึ่งเป็นข้อตกลงพหุภาคี รวมทั้งกฎเกณฑ์ในข้อตกลงระดับทวิภาคี เช่นข้อตกลง FTA ที่ได้ร่วมกันแล้ว หรือที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ ควรตระหนักถึงผลที่จะเป็นประโยชน์ต่ออุดมศึกษาไทย ทั้งเชิงรับและเชิงรุก มีการวางระบบและการตรวจสอบเพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาทั้งในเชิงกายภาพ และการศึกษาที่มาตามสาย (Cyber education) แม้ไม่ปิดกั้นแต่ใ้ระวังรวมทั้งสร้างความพร้อมในอุดมศึกษาไทย เพื่อร่วมมือและรับมือกับการเคลื่อนย้าย (Mobility) ของอุดมศึกษาต่างประเทศ ซึ่งรวมทั้งสถาบัน หลักสูตร นักศึกษา และอาจารย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศในกลุ่มอาเซียนและภาคี คู่เจรจาของอาเซียน อีกทั้งโอกาสในการส่งออกอุดมศึกษาไทยในอนาคต<sup>14</sup>

ส่วนหลักสูตรทวิภาคีที่สามารถถ่ายโอนหน่วยกิตระหว่างมหาวิทยาลัยในอาเซียนนั้น ผู้เขียนมีความคิดที่แตกต่างกันเนื่องจากหลักสูตรไทยมีความแตกต่างจากต่างประเทศอาเซียนโดยเฉพาะรายวิชา GE ได้ทั้งในประเด็นเนื้อหาหลักสูตรและการใช้ภาษาเพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนนักศึกษาและคณาจารย์ระหว่างมหาวิทยาลัยในภูมิภาค หลักสูตรบูรณาการที่ครบสมบูรณ์โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ในทุกรายวิชาในทุกมิติของการเรียนรู้ทั้งศาสนาและสามัญ ไม่แยกกันระหว่างศาสนาและโลก ระหว่างศาสตร์ศาสนาและทางวิชาการต่างๆ สอดคล้องกับทัศนะของอับดุลรอฮมาน อัลนะฮฺละวีย์ (1979 : 189) ว่าหลักสูตรที่สมบูรณ์นั้นคือหลักสูตรนานาชาติหรือ ไร้พรมแดนมีความสมบูรณ์และครอบคลุมซึ่งไม่จำกัดอยู่เฉพาะความเป็นพลเมืองที่แคบ หลักสูตรที่มั่นคงบนพื้นฐานของการเคลื่อนไหวภายในกรอบและกฎที่ได้กำหนดไว้ ทุกการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาจะครอบคลุมและคงไว้ซึ่งข้อเท็จจริง หลักสูตรที่มีความครอบคลุม ความสมดุล เชิงบวก และเป็นจริงใช้กับโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรุ่งแก้วแดง (2546 : 7) เรื่องรูปแบบการบริหารจัดการอุดมศึกษาแนวใหม่ จากเดิมเป็นที่เข้าใจว่าเป็นการศึกษาศาสตร์ทางวิชาการชั้นสูง เน้นการดำเนินงานภายในสถาบันเป็นหลัก เน้นความเป็นนักวิชาการ (Scholar) การศึกษาในระบบมุ่งถ่ายทอดความรู้ สร้างองค์ความรู้ โดยมุ่งเน้นสำหรับกลุ่มผู้ที่มีความสามารถทางสติปัญญา แต่การอุดมศึกษาในปัจจุบัน เป็นการศึกษาต่อจากระดับพื้นฐาน ประกอบด้วยการศึกษาทั้งในระดับวิชาการ วิชาชีพ เพื่อการมีงานทำ และเปิดโอกาสสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาทั่วไป มุ่งเน้นตอบสนองต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งสอดคล้องกับ

<sup>14</sup> สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา,กระทรวงศึกษาธิการ.2551. “กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๖๕)”, หน้า 12

โครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ของกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551- 2565) ว่าด้วยโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ของอุดมศึกษาซึ่งครอบคลุมทั้งโครงสร้างเชิงเนื้อหาสาระและโครงสร้างทางกายภาพที่สำคัญ 4 ประการคือ 1) โครงสร้างหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและสังคมในปัจจุบันและอนาคต 2) สังคมสารสนเทศ สังคมฐานความรู้ ทรัพยากรการเรียนรู้ 3) ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อุดมศึกษาต้องเข้าใจนัยสำคัญของเป้าหมายและวิธีการ และ 4) สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้<sup>15</sup>

อย่างไรก็ตามบางหลักสูตรที่ทางมหาวิทยาลัยอิสลามเปิดการสอนอยู่ ณ ปัจจุบันอย่างคณะศิลปศาสตร์หลักสูตรบัณฑิต คณะรัฐศาสนประสานศาสตร์ภาคพิเศษซึ่งเรียนในวันเสาร์ - อาทิตย์ นั้นจำเป็นต้องปิดการสอนเนื่องจากทางมหาวิทยาลัยเล็งเห็นว่าตลอดระยะเวลา 3 – 4 ปีที่ผ่านมาทางคณะได้ปั้นบุคคลที่ต้องการเข้าไปเล่นการเมืองระดับท้องถิ่นหรือไปทำหน้าที่เกี่ยวกับระบบการปกครองต่าง ๆ สามารถบูรณาการระหว่างการปกครองกับอิสลามให้ไปด้วยกันได้ ซึ่งณ ปัจจุบันคนเหล่านั้นส่วนหนึ่งก็ออกไปทำหน้าที่รับใช้สังคมแล้วและเราก็หวังว่าพวกเขาจะสามารถนำวิชาศาสนาไปบูรณาการกับการเมืองการปกครองได้ ซึ่งสอดคล้องกับความตั้งใจและเป้าหมายแรกเริ่มในการเปิดมหาวิทยาลัยที่เน้นวิชาการศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญต่าง ๆ โดยการบูรณาการกับสาขาวิชาอื่น ๆ โดยเน้นวิชากร้ออ่านเป็นหลักและทุก ๆ สาขาวิชาต้องเรียนกร้ออ่านเป็นภาคบังคับกับทุก ๆ ภาคการศึกษาซึ่งแต่ละสาขาจะเน้นในส่วนของอายะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับสาขานั้น ๆ มาท่องและทำความเข้าใจ เป็นต้นและที่จำเป็นต้องปิดการเรียนการสอนส่วนหนึ่งก็เกี่ยวข้องกับงบประมาณซึ่งทางมหาวิทยาลัยได้รับไม่เพียงพอกับรายจ่ายที่ทางมหาวิทยาลัยต้องบริหารจัดการ<sup>16</sup>

และในเรื่องเดียวกันนี้ นัศรุลลอฮ์ หมัดตะพงค์<sup>17</sup> กล่าวว่าหลักสูตรอิสลามศึกษาของภาคสมทบของปริญญาตรี (เรียนศุกร์ เสาร์) นั้นทางมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาได้มีมติที่จะปิดการเรียนการสอนเช่นกันซึ่งเริ่มบังคับใช้ในปีการศึกษาหน้า (พ.ศ.2555) เนื่องจากจำนวนผู้เรียนลดลงซึ่งมีผลต่อการลงการลงทุนที่มีความขาดทุน โดยจะเปลี่ยนเป็นการศึกษาทางไกลแทนซึ่งมีผลบังคับใช้ในปีการศึกษาหน้า

<sup>15</sup> สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา,กระทรวงศึกษาธิการ.2551. “กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๖๕)”, หน้า 12

<sup>16</sup> สุกรี หลั่งปู่เต๊ะ, คณบดีคณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา. สัมภาษณ์. 25 กุมภาพันธ์ 2555.

<sup>17</sup> หัวหน้าสาขาอิสลามศึกษา, คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา. สัมภาษณ์. 7 มีนาคม 2555.

### 5.2.2 อาจารย์

แนวโน้มอาจารย์ของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ผลการวิจัยพบว่าในอนาคตจะเป็นอาจารย์ที่เข้าใจว่าการบริการวิชาการให้กับผู้อื่นและสังคมยิ่งมากเพียงใดมันยิ่งมีรายได้ (ผลบุญ) อย่างมหาศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลบุญที่จะได้รับหลังจากสิ้นชีวิตจากโลกนี้ เข้าใจว่าการศึกษอิสลามที่ครบสมบูรณ์ในทุกมิตินั้นคือการศึกษาที่ไม่แยกกันระหว่างศาสตร์ศาสนาและศาสตร์วิชาการอื่นๆและเข้าใจว่าการสอนวิชาศาสนาอย่างเดียวนั้นมิใช่การเรียนการสอนอิสลามที่สมบูรณ์ เข้าใจว่าการบูรณาการอิสลามนั้นมิใช่เรื่องใหม่ แต่มันเป็นแก่นแท้ของหลักการเรียนการสอนอิสลามที่ดั้งเดิมและแท้จริง รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีความขยันและซื่อสัตย์ มีความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานอิสลาม และหลักการสอนอิสลามศึกษาโดยเอาแบบอย่างของท่านนบีมาใช้ในการเรียนการสอน ขยันขันแข็ง มีคุณธรรมจริยธรรม มีความพยายามและตั้งใจอย่างจริงจังและจริงจังในการถ่ายทอดความรู้และองค์ความรู้ มีหลักยึดและประพฤติตนในอิสลามเหมาะสมกับอาชีพครูและเป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถเป็นต้นแบบและแบบอย่างที่ดี

ส่วนแนวโน้มในอนาคตของอาจารย์ของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาคืออาจารย์ที่มีความสามารถในการบูรณาการสาระอิสลามเข้ากับสาระมาตรฐานแต่ละรายวิชาที่สอนได้และสามารถประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รักในอาชีพการสอนซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาตลาดแรงงาน การกระจายอำนาจการปกครองและนัยยะอุดมศึกษาตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 – 2565)ว่าจะสร้างคนทำงานในอนาคตของท้องถิ่น โดยเฉพาะเมื่อมีการถ่ายโอนสถานศึกษาให้ท้องถิ่น บุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่นต้องดูแลทางวิชาการ อุดมศึกษาจะเป็นกลไกหลักที่จะช่วยเป็นแกนขาทางวิชาการได้ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มวิชาการศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ เป็นต้น (กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 – 2565), หน้า 17) อาจารย์ที่รักในการพัฒนานักศึกษาเพื่อให้รู้จักที่จะคิดเอง ลำบากใจและเป็นทุกข์ในความลำบากและความทุกข์ของผู้เรียน มีความรักและห่วงใยกับลูกศิษย์ มีความเมตตากรุณา และส่งสารต่อลูกศิษย์ สอดคล้องกับอายัตอัลกุรอานที่พระองค์ทรงตรัสโดยมีความหมายว่า “แท้จริงมีรอซูลคนหนึ่งจากพวกท่านเองได้มาหาพวกท่านแล้ว เป็นที่ลำบากใจแก่เขาในสิ่งที่พวกท่านได้รับความทุกข์ยาก เป็นผู้ห่วงใยในพวกท่าน เป็นผู้เมตตา ผู้กรุณาส่งสารต่อบรรดาผู้ศรัทธา” (อัลกุรอาน 9 : 128) มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์แขนงต่างๆ กับอิสลาม (อัลกุรอานและอัลฮาดิษ) และมีทักษะในการสื่อสารทางภาษาต่างประเทศอื่นๆ (อังกฤษ มลายู อาหรับ) เฉพาะบางสาขาเท่านั้นเนื่องจากอาจารย์มีข้อจำกัดในด้านศาสตร์เฉพาะด้าน โดยเฉพาะศาสตร์ทางด้านอิสลามศึกษาและทักษะทางด้านภาษา ส่วนอาจารย์ที่เปี่ยมด้วยความรู้ในระดับปริญญาเอกหรือเทียบเท่า มีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์เฉพาะทางด้านสาขาวิชาและวิชาชีพนั้น ผู้เชี่ยวชาญบางรายไม่มั่นใจในประสบการณ์และความสามารถของอาจารย์เนื่องจาก

อาจารย์ที่สอนส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ที่จบมาใหม่จึงต้องใช้เวลาในการเรียนรู้สะสมประสบการณ์ และมีผลงานการวิจัยที่สามารถปรับใช้ในการเรียนการสอนและการบริการสังคมได้ มีผลงานทางวิชาการที่สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของตน และเป็นผู้นำทางวิชาการความคู่กับการมี วัฒนธรรมสันติเป็นวิถีชีวิตและบริการวิชาการแก่ชุมชนได้อย่างเหมาะสม มีการพัฒนาทักษะและความรู้ให้อยู่ในระดับที่สูงกว่าเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ และมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และทันเหตุการณ์ มีทักษะในการวิจัยในระดับสูงเพื่อพัฒนานักศึกษาทางด้านทักษะการวิจัยและ ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างคล่องแคล่ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา บุคลากรในอุดมศึกษาของกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - 2565) ว่าการ พัฒนาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต้องคำนึงถึงการพัฒนาหลายมิติ เช่น ด้านวิชาการ ความเป็นครู ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ความสามารถในการวิจัยสมรรถนะด้านวิชาชีพที่ เกี่ยวข้องกับสาขาที่ตนรับผิดชอบ การบริหารจัดการ การขัดเกลาทางสังคม ฯลฯ เป็นต้น (กรอบ แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - 2565), หน้า 39) ส่วนอาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถจะเป็นที่ยอมรับในระดับประชาคมอาเซียนและระดับสากลนั้นผู้เชี่ยวชาญไม่ค่อย มั่นใจในความสามารถของอาจารย์เมื่อเปรียบเทียบกับความสามารถของอาจารย์ในประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ ฯลฯ เป็นต้น

สรุปแล้วครูนับเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในทุกกระบวนการศึกษา ครู นั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาปัจเจกบุคคลของผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ในทุกด้านของชีวิตทั้งทางด้านปัญญาพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัยตามเจตนารมณ์ของ เป้าหมายการศึกษา ครูในทัศนะอิสลามจึงมีบทบาทและเป็นแบบอย่างที่สำคัญยิ่ง ตลอดจนมี อิทธิพลในการฝึกฝน อบรม ขัดเกลาบุคลิกภาพของผู้เรียน ดังนั้นภารกิจงานด้านการเรียนการ สอนจะบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายนั้นขึ้นอยู่กับครูเป็นสำคัญ อาจารย์ที่มีคุณภาพต้องมึ ความรอบรู้ สอนดีมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และมุ่งพัฒนาตนเองอยู่เสมอให้ทันเวลา ตามยุคและสมัย

### 5.2.3 นักศึกษา

แนวโน้มผู้เรียนของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ผลการวิจัยพบว่าในอนาคต นักศึกษาจะมีความเข้าใจว่าทุกกิจการหรือการทำงานต่างๆล้วนเป็นการกระทำที่ดี (อะมัลชอและฮุ) ทั้งสิ้น การงานดี อัลลอฮ์จะตอบรับและมนุษย์ก็จะได้รับผลประโยชน์จากกิจการนั้นๆ จะเป็น บัณฑิตที่มีจิตอาสาในสาขาวิชาชีพที่ปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อมและจะตระหนักถึงความจำเป็น ของผู้รู้ในการชี้นำสังคมให้ปฏิบัติตามอิสลามและเผยแพร่ความเมตตาธรรมให้กระจายไปทั่วทุกหน แห่งในสังคม ประเทศชาติและสากลโลก



ส่วนแนวโน้มในอนาคตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการบูรณาการความรู้กับอิสลามเพื่อประยุกต์ใช้ในที่ทำงานและชีวิตประจำวัน จะมีความเข้าใจว่าการทำงานนั้นมิใช่เพื่อตนเองอย่างเดียวแต่ต้องแบ่งส่วนหนึ่งให้กับสังคมและจะคิดเพื่อสังคมเป็นสำคัญ จะมีความมั่นใจในตนเองสูง เพื่อที่จะสามารถชี้แนะสังคมและให้บริการแก่สังคมในทุกๆมิติของความสามารถของตนเองซึ่งสอดคล้องกับกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 - 2565)ว่าด้วยการพัฒนาอุดมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านการพัฒนาเด็กเยาวชนและนักศึกษาโดยเร่งสร้างโอกาสด้านการศึกษาให้กับเยาวชนให้สามารถเรียนรู้วิชาที่เชื่อมต่อกับอาชีพ พัฒนาทักษะทางภาษาโดยเฉพาะภาษาไทย ภาษาอังกฤษมาเลเซียและอินโดนีเซีย พัฒนาทักษะด้านวิชาการและวิชาชีพสอดคล้องกับวิถีชีวิต ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเยาวชนเพื่อเรียนรู้พฤติกรรมวัฒนธรรม ส่งเสริมความเข้าใจสันติศึกษา ฯลฯ เป็นต้น(กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 - 2565), หน้า 42) จะมีความเข้มข้น(หลักการ)ของการเผยแพร่อิสลาม (concept of da'wah) ในทุกๆมิติและอิริยบทที่สามารถสะท้อนให้ศาสนิกอื่นมองอิสลามในภาพบวกและสามารถลบล้างความคิดและความเข้าใจผิดของพวกเขาได้ในที่สุด มีความรัก สามัคคี และเป็นพี่น้องกัน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม มีความเสียสละ มีจิตสาธารณะเอื้อเพื่อเพื่อแม่และตระหนักการถึงตอบแทนสังคม เดินด้านวิชาการ ศาสนา สามัญ และกิจกรรม และมีภาวะผู้นำใฝ่สันติและทักษะการทำงานเป็นทีม มีความรู้ ทักษะ เจตคติเชิงบวก ซึ่งสอดคล้องอายัตอัลกุรอานที่กล่าวโดยมีความหมายว่า “ท่านจงเรียกร้องสู่แนวทางแห่งพระเจ้า อภิบาลของเจ้า ด้วยวิทย์ปัญญา และคำตักเตือนที่ดีๆและจงตอบโต้พวกเขาด้วยกับสิ่งที่ดีที่สุด” (อัลกุรอาน 16 : 125) และประสบการณ์ทางวิชาชีพครูที่กำหนดในหลักสูตร มีมาตรฐานด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และมาตรฐานทักษะครูที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาชีพศึกษาศาสตร์ทั่วไปและอิสลามศึกษา มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาของผู้อื่น มีความรู้ในสาระวิชาเอกของตน และใฝ่รู้ในทุกศาสตร์ (Holistic studios) ที่เกี่ยวข้อง มีโลกทัศน์ทางวิชาชีพ ทักษะชีวิตและทักษะทางสังคมที่ดี สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุขอย่างสรรค์สร้างและเป็นสมาชิกในสังคมที่ดีได้ มีความสามารถในการบูรณาการรายวิชาที่เรียนระหว่างสาขาต่างๆกับอิสลามและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีอัลกุรอานและซุนนะห์เป็นแหล่งอ้างอิงหลัก มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์เชิงบวกและทันกับการเปลี่ยนแปลง สามารถประกอบธุรกิจส่วนตัวได้โดยไม่เน้นเป็นครูอย่างเดียว มีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ที่กำหนดไว้ในแต่ละหลักสูตร ภูมิใจในความสามารถของตนเองและไม่ค่อยภูมิใจที่จะเป็นลูกจ้างของใครคนใดคนหนึ่ง และไม่มีการว่างงาน / ตกงาน เพราะงานคือการสร้างอะไรบางอย่างให้เกิดประโยชน์แก่สังคมมิใช่ต่อตนเองซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของยูซุฟ กอรรอฎอวีย์ (1997 : 85) ว่าด้วยจรรยาบรรณของครูผู้เรียนคือต้องมีการปรับปรุงเจตนาความตั้งใจ

(เนียด) ด้วยความบริสุทธิ์คือเพื่ออัลลอฮ์ มีการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อดทนต่ออุปสรรค สามารถเป็นนักวิจัย นักวิชาการ มีความเป็นมืออาชีพในสาขาวิชาที่จบและสามารถนำเสนออิสลามตามบริบทที่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของอับลูเลาะห์ บินซอและห์ อัลอูบัยดาน(2008 : 45) ว่า ด้วยผลลัพธ์ของการแสวงหาความรู้ทั้งหมดคือการนำความรู้มาปฏิบัติหากไม่คงไว้ซึ่งการปฏิบัติแล้วคงไร้ผลดังคำกล่าวของศาสนทูต ﷺ กล่าวโดยมีความหมายว่า “ผู้ใดที่ศึกษาหาความรู้ซึ่งเป็นวิชาความรู้เพื่อหวังความเมตตาจากอัลลอฮ์ ﷻ แต่เขากลับศึกษาหาความรู้นั้นๆ เพื่อให้ได้รับปัจจัยจากโลกนี้วันทียามัตบุคคลผู้นั้นจะไม่ได้รับกลิ่น 'ไอสวรรค์'” (รายงานโดย อะหมัดและอบูดาวูด)<sup>18</sup> มีทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์และการสื่อสารสมัยใหม่ในการค้นหาข้อมูลต่างๆ ได้ สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองให้ก้าวทันกับบริบทของสังคมที่อาศัยอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมและประชาคมอาเซียน ตลอดจนประชาคมโลกได้อย่างดี

#### 5.2.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

แนวโน้มกิจกรรมการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจะเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก กล้าคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ กล้าทำและกล้าตัดสินใจ และสามารถประยุกต์องค์ความรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์จริง กิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะความรู้ การใช้ชีวิตในสังคมอย่างสันติสุข ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของทับทิม บุญเหลือ 2553. (บทคัดย่อ) เรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เรื่องสารและสมบัติของสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า 1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เรื่อง สารและสมบัติของสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) บัตรคำสั่ง 3) สื่อการเรียนรู้ 4) การประเมินผล มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานมี 5 ขั้นตอน คือ 1) จากปัญหาพบบทโครงงาน 2) เขียนเค้าโครงแนวทางการ 3) รวมพลังตามแผนปฏิบัติ 4) ร่วมใจจัดทำรายงาน 5) นิทรรศการภูมิใจเสนอ และมีการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทุกชุดกิจกรรม พบว่า มีความเหมาะสมในองค์ประกอบต่างๆ ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ผลการทดลองใช้พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.72/77.11สามารถสร้างจิตสำนึกที่ดีในฐานะที่เป็นสมาชิกอย่างมีคุณภาพและสามารถพัฒนาสังคมได้อย่างยั่งยืน จะเป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการมอบหมายงานให้นักศึกษาเป็นศูนย์กลาง และอาจารย์เป็นเพียงผู้ชี้แนะทั้งทางตรงหรือทางอ้อม โดยผ่านการบูรณาการอิสลามกับทุกๆ รายวิชาโดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์มาช่วยในการสอนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปราชญา ศิ

<sup>18</sup> جامع الكبير. เล่มที่ 4, หน้าที่ 2655, หน้า 393

รินิกร .2551 (บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้รูปแบบการนิเทศโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการประเมินตามสภาพจริงที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 ว่าการประเมินตามสภาพจริงที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่ากับ 83.07/82.08 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริงที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูหลังการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การประเมินตามสภาพจริงที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม ความสามารถในการจัดการเรียนรู้และการประเมินตามสภาพจริงที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มเป้าหมายหลังการพัฒนาตามรูปแบบการนิเทศโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ สูงกว่าก่อนพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กิจกรรมที่สามารถนำโจทย์ปัญหาจากท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับเนื้อหาในห้องเรียนและสามารถต่อยอดกับเนื้อหาต่างๆในรายวิชาอื่นๆได้ กิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นกันเองและเน้นการบูรณาการอิสลามในทุกๆสาขาวิชาโดยเน้นการใช้สื่อการเรียนการสอนจากภูมิปัญญาและสื่อออนไลน์ และกิจกรรมการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชุมชนและสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกที่เป็นระบบเพื่อความคล่องตัวในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษาของวารินทร์ สิ้นสูงสุด (2542, หน้า104) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมนักศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับกับการพัฒนานักศึกษาในรูปแบบของกิจกรรมนักศึกษาที่สามารถบูรณาการการเรียนการสอน กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษาและพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทางความรู้ความสามารถ ทางวิชาชีพ อารมณ์ สังคม ร่างกายและจิตใจ และสามารถพัฒนาด้านสหกิจศึกษาอย่างเป็นระบบและเสริมทักษะในการใช้ชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างแท้จริง กิจกรรมการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ ICT ที่ทันสมัยสอดคล้องกับวัลลภ สันติประชา (2546, หน้า18) ได้เสนอคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ไว้ว่าการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษาที่เน้นการศึกษาแบบตลอดชีวิต การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การเป็นพลเมืองโลกรวมทั้งรับรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม การใช้และการจัดการทรัพยากรอย่างมีคุณค่าและดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นภาคสนามและการลงพื้นที่ในชุมชนใกล้เคียงมากขึ้นและทุกกิจกรรมการเรียนการสอนต้องขึ้นห้อยอยู่บนหลักของอาัยต์อัลกุรอานที่ว่า ความว่า “(ผู้สอน)ให้ความสำคัญกับพวกท่าน(ผู้เรียน)เป็นที่สุด” (อัลกุรอาน 9 :128) นั้นความเป็นไปได้ของแนวโน้มอยู่ในระดับปานกลาง (ค่ามัธยฐาน 3.92) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 1.67 และผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐานคือ 0.08 (ไม่สอดคล้องกัน) เนื่องจากคะแนนค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เกินกว่า 1.50

### 5.2.5 สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน

แนวโน้มสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ผลการวิจัยพบว่า จะมีการลงทุนด้านการศึกษาดิจิทัล (E – Education) และการดำเนินธุรกิจ โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E- Commerce) เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการเรียนการสอนออนไลน์ มีการกระจายสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ไร้สายทั่วทั้งมหาวิทยาลัยเพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนและสืบค้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามจะมีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัยมากขึ้น เนื่องจากทุกสถาบันจะได้รับแรงบีบจากบริบททางเทคโนโลยีการสื่อสาร และจะมีการเปรียบเทียบมาตรฐานขั้นต่ำของแต่ละสถาบันในด้านนี้มากขึ้น มีแนวโน้มอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่ามัธยฐาน 4.66) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 1.58 และผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐานคือ 0.26 (ไม่สอดคล้องกัน) เนื่องจากคะแนนค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เกินกว่า 1.50) ผู้เชี่ยวชาญมีความความคิดเห็นที่ต่างกันเนื่องจากทางมหาวิทยาลัยกำลังพัฒนาเข้าสู่ระบบอย่างแท้จริงจึงต้องใช้งบประมาณอย่างมหาศาลรวมทั้งยังต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อที่จะพัฒนามหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามทางคณะผู้บริหารไม่ละความพยายามที่จะพัฒนามหาวิทยาลัยต่อไปโดยการส่งบัณฑิตไปศึกษาต่อในหลายๆสาขาวิชาเพื่อรองรับกระแสของการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันเพื่ออยู่ในโลกอย่างสันติ

ส่วนแนวโน้มในอนาคตด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาจะมีศูนย์บริการทางด้านสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างเหมาะสม จะมีห้องเรียนที่มีระบบออนไลน์ครบวงจร และมี Projector ครอบเพื่อความสะดวกและประสิทธิภาพของการเรียนการสอนมีการติดตั้งเครื่องปรับอากาศให้ครบทุกห้องเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน จะมีการเพิ่มจำนวนหนังสืออ้างอิงต่างๆที่ออนไลน์ในสำนักวิทยบริการ จะมีฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์สำหรับนักศึกษาในการสืบค้นข้อมูลต่างๆและจะพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง จะมีการพัฒนาสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและประทับใจที่จะอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัยแม้ไม่มีคาบเรียน จะมีการเตรียมและจัดหาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ครบสมบูรณ์ในทุกๆด้านเพื่อช่วยในการเรียนรู้และเข้าเนื้อหาสาระการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว จะมีศูนย์เรียนรวมและศูนย์เฉพาะของแต่ละสาขา เพื่อเป็นการประหยัดทรัพยากร บุคลากรและนักศึกษาทุกสาขาวิชาได้มีโอกาสเรียนในสถานที่เดียวกันซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 ว่า อุดมศึกษาต้องพัฒนาและใช้ศักยภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อรองรับนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์ e – Society , e – Industry, e – Commerce, e – Education, และ e – Government ทั้งนี้ให้รัฐใช้ประโยชน์จากบุคลากรและองค์ความรู้ของสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนในการพัฒนาทั้งห้ายุทธศาสตร์

ดังกล่าวโดยนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ ทั้งส่วนกลางและองค์กรส่วนท้องถิ่น โดยสถาบันอุดมศึกษา หรือกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้รับจ้างและให้บริการ เป็นต้น (กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 -2565), หน้า 45) จะมีหอพักและกรรมการดูแลนักศึกษาที่มีคุณภาพ จะมีสถานที่ออกกำลังกายที่มีระบบและมีคุณภาพและมาตรฐาน อย่างไรก็ตามในส่วนของการจะมีการสร้างห้องหรือตึกสำหรับการจัดกิจกรรม โดยเฉพาะพร้อมสนามกีฬาที่เหมาะสมสำหรับสตรีและบุรุษนั้นมีแนวโน้มอยู่ในระดับปานกลาง (ค่ามัธยฐาน 3.62) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 1.75 และผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐานคือ 0.32 (ไม่สอดคล้องกัน) เนื่องจากคะแนนค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เกินกว่า 1.50) ผู้เชี่ยวชาญมีความความคิดเห็นที่ต่างกัน เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญบางรายไม่มั่นใจในงบประมาณที่จะจัดสรรขึ้น และจะมีการสร้างห้อง Sound Lab และ Self -Assessment Learning Center เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาและการสืบค้นข้อมูลแก่นักศึกษาและมีเว็บไซต์ที่ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ เพื่อจะให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้อย่างสนุกและไม่กดดัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปราณี ทองคำ.2548.(บทคัดย่อ).เรื่องสภาพการใช้และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนในห้องเรียนเสมือน : กรณีศึกษารายวิชา 266-416 วิจัยสำหรับครู พบว่า นักศึกษามีการใช้ห้องเรียนเสมือนเฉลี่ย 7.47 ครั้งต่อภาคเรียน นักศึกษาร้อยละ 47.9 ใช้ห้องเรียนเสมือน 1-5 ครั้ง ต่อภาคเรียน รองลงมาร้อยละ 31.3 ใช้ห้องเรียนเสมือน 6-10 ครั้งต่อภาคเรียน ที่เหลือร้อยละ 20.8 ใช้มากกว่า 10 ครั้งต่อภาคเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องเรียนเสมือนโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ห้องบริการคอมพิวเตอร์ คณะศึกษาศาสตร์ และศูนย์คอมพิวเตอร์ วิทยาเขตปัตตานี ร้อยละ 88.5 และร้อยละ 80.8 ตามลำดับ และนักศึกษา ร้อยละ 30.8 เข้าใช้ห้องเรียนเสมือนจากสำนักวิทยบริการ ทั้งนี้มีนักศึกษาร้อยละ 7.7 ที่สามารถใช้จากหอพักหรือบ้านพัก นักศึกษามีความพึงพอใจในการใช้ห้องเรียนเสมือนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นที่นักศึกษาพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ผู้เรียนเข้าศึกษาในห้องเรียนเสมือนในเวลาใดก็ได้ และผู้เรียนสามารถเรียนในห้องเรียนเสมือนได้โดยไม่จำกัดเวลา นักศึกษามีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ใช้ห้องเรียนเสมือน เพราะเห็นว่าเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับยุคปฏิรูปการศึกษา การส่งงานสะดวก ประหยัด สามารถวางแผนการทำงานได้ล่วงหน้า ฝึกความรับผิดชอบ สามารถติดต่อกับผู้สอนและผู้ร่วมเรียนได้ง่าย ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงซึ่งไม่สามารถทำได้ในการเรียนที่ชั้นเรียนขนาดใหญ่ ประเด็นที่นักศึกษาพึงพอใจน้อยที่สุด โดยมีความพึงพอใจในระดับปานกลางคือ มีจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์เพียงพอต่อความต้องการใช้ห้องเรียนเสมือน และความเร็วของระบบสื่อสารเหมาะสมกับการใช้ห้องเรียนเสมือน ปัญหาอุปสรรคในการใช้ห้องเรียนเสมือนของนักศึกษา คือ จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ในมหาวิทยาลัยที่บริการนักศึกษาไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน เพราะจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีปัญหาขัดข้อง

บ่อยครั้ง ความเร็วในการสื่อสารไม่เหมาะสมที่จะใช้ห้องเรียนเสมือน และนักศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

### 5.2.6 การวัดผลและการประเมินผล

แนวโน้มการวัดผลและการประเมินผลของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ผลการวิจัยพบว่า การวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เน้นทั้งในด้านจิตใจ (หมายถึง คีลธรรม คุณธรรมหรือดีทิวา) ความรู้และความสามารถต่างๆควบคู่กันไปโดยเฉพาะด้านจิตใจถือเป็นสำคัญ การวัดผลและการประเมินผลที่เป็นไปตามกรอบมาตรฐานของประกันคุณภาพการศึกษา QA และคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ การวัดผลและการประเมินผลที่เป็นระบบและเที่ยงตรงรอบครอบ ถูกต้อง ยุติธรรมและเป็นจริง มีผลเชิงปฏิบัติกับทุกคน และมีมาตรการที่ชัดเจนไม่ว่าผลในทางบวกหรือทางลบที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนได้และมีระบบนักศึกษาประเมินอาจารย์ผู้สอนทุกวิชาและเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยผ่านระบบออนไลน์อย่างมีคุณภาพ รวดเร็วและประทับใจ พร้อมกับแจ้งผลการประเมินผลให้รับทราบต่อไป

ส่วนแนวโน้มในอนาคตด้านการวัดผลและการประเมินผลของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาคือการวัดผลและประเมินผลที่ครบทั้งสามด้าน (ปัญญาพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย) การวัดผลและประเมินแบบออนไลน์ในการสอบเทียบความรู้และทักษะต่างๆที่สามารถวัดความเชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ของนักศึกษามากกว่าการวัดเพียงแค่ความจำเพียงอย่างเดียว การวัดผลและประเมินผลจากบัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิตและชุมชนรอบรั้วมหาวิทยาลัยอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้โดยมีเกณฑ์ในการวัดและการประเมินผลที่ชัดเจนในทุกๆรายวิชาที่มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ การวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย เช่น Formative Assessment, Summative Assessment, Authentic Assessment, Ongoing Assessment เป็นต้น และเน้นการวัดผลและประเมินผลตามสภาพความเป็นจริงอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สอดคล้องกับปราชญา ศิรินิกร .2551 (บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้รูปแบบการนิเทศโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการประเมินตามสภาพจริงที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ผ่านการพัฒนาตามรูปแบบการนิเทศโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การประเมินตามสภาพจริงที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ หลังเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการสำรวจระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูผู้สอนที่ผ่านการพัฒนาตามรูปแบบการนิเทศโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การประเมินตามสภาพจริงที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 1,478 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยสูงขึ้น การวัดผลและประเมินผลความรู้ทางด้านภาษานานาชาติอย่างน้อยหนึ่ง

ภาษาและประมวลความรู้ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อประกันองค์ความรู้ในการเทียบโอนไปยังสถาบันในต่างประเทศได้ การประเมินผลจาก Outcome จากการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การประยุกต์ การสร้างสรรค์ โครงการฯ ที่เป็นผลจากการนำองค์ความรู้ในแต่ละรายวิชา หรือการบูรณาการ รายวิชาของผู้เรียนจะได้รับการนำมาเป็นเครื่องมือการวัดและประเมินผลมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป จากการวิจัยในครั้งนี้มีข้อค้นพบตามขอบเขตของเนื้อหา คือ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีแนวโน้มเป็นไปได้มากที่สุด มี ดังนี้

1) หลักสูตรควรจะมีการบูรณาการกับวิถีชีวิตจริงและการนำไป ประยุกต์ใช้กับท้องถิ่น สังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจตามบริบทของประชาคมอาเซียนและ สอดคล้องกับกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 - 2565) ของสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

2) อาจารย์ควรจะเข้าใจว่าการบริการวิชาการให้กับผู้อื่นและสังคมยิ่งมาก เพียงใดยิ่งมีผลบุญมากยิ่งขึ้น ควรจะเข้าใจว่าการศึกษอิสลามที่ครบสมบูรณ์ในทุกมิติคือการศึกษา ที่ไม่แยกกันระหว่างศาสตร์ศาสนาและศาสตร์วิชาการอื่นๆ การบูรณาการศาสตร์อิสลาม ไม่ใช่เรื่อง ใหม่แต่เป็นแก่นแท้ของหลักการเรียนการสอนอิสลามที่แท้จริงและดั้งเดิม และควรจะเป็นอาจารย์ที่ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม จริงจังและจริงจังในการถ่ายทอดความรู้และองค์ความรู้โดยยึดหลัก และประเพณีตนในอิสลามเหมาะกับวิชาชีพครูเป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี ได้

3) ผู้เรียนควรจะเข้าใจว่าทุกกิจการหรือการงานล้วนเป็นการกระทำที่ดี (อามัลศอลิหฺ) มีจิตอาสาในสาขาวิชาชีพที่ปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อมและตระหนักถึงความ จำเป็นของผู้รู้ในการชี้นำสังคมให้ปฏิบัติตามอิสลามและเผยแพร่ความเมตตาธรรมให้กระจายไปทั่ว ทุกแห่งในสังคม ประเทศชาติและสากลโลก

4) กิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดในรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้า แสดงออก กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ พัฒนาทักษะ ความรู้เพื่อประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริงและสังคมอย่างสันติ สามารถสร้างจิตสำนึกที่ดี ในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บูรณาการอิสลามเข้ากับทุกรายวิชาใช้ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและภูมิปัญญาเชื่อมโยงกับชุมชนและร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกอย่าง เป็นระบบ นำโจทย์ปัญหาจากท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับเนื้อหาในห้องเรียนเพื่อต่อยอดกับเนื้อหา ต่างๆในรายวิชาอื่นๆได้

5) ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนควรจะมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ที่ทันสมัย มีการลงทุนด้านการเรียน / การศึกษาโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E – Education) และ การ

ดำเนินธุรกิจโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ( E- Commerce) กระจายสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงทั่วทั้งมหาวิทยาลัยเพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนและสืบค้นข้อมูลเพื่อการศึกษา

6) การวัดผลและการประเมินผลควรเน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในด้านจิตใจควบคู่กับความรู้ความสามารถตามกรอบมาตรฐานของประกันคุณภาพการศึกษา และควรทำเป็นระบบ ที่มีความเที่ยงตรง ยุติธรรม มีมาตรฐานที่ชัดเจนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริงได้

อย่างไรก็ตามในอนาคตอันใกล้และไกลนี้มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา รวมถึงผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องมีโครงการที่มีชื่อว่า “โครงการปัตตานีจายา” โดยมีวิสัยทัศน์ (Vision) ว่าสร้างเมืองแห่งความหวัง เพื่อชีวิตที่ดีกว่าของทุกคน ภายในระยะเวลา 10 ปี พันธกิจ (Mission) สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และความผาสุกทั้งร่างกายและจิตใจให้กับผู้อยู่อาศัยและเป้าหมาย (Objectives) เป็นเมืองตัวอย่างทางสังคม ในการสร้างความเจริญให้กับบุคคล สังคม และประเทศชาติ

ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของโครงการ ปัตตานีจายา คือเพื่อจะพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่และประชาชนทั่วไปให้ดีขึ้นในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสันติภาพ ด้านศาสนาและจริยธรรม ด้านการศึกษา และด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

ด้านสันติภาพ ปัตตานีจายา เป็นสังคมที่ต้องการนำเสนอแบบอย่างแห่งการอยู่ร่วมกัน โดยสันติภาพ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอบายมุข ปราศจากสิ่งเลื่อมเสียด้านสังคม เป็นการออกแบบสังคมให้มีเฉพาะสิ่งดีๆ ที่สามารถสัมผัสได้ตั้งแต่เด็กแรกเกิดไปจนถึงหมดชั่วอายุคน รวมทั้งเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ (Education City) เป็นสังคมที่ต้องการสร้างองค์ความรู้และการพัฒนาวิถีชีวิตผู้คนให้เทียบเท่าหรือดีกว่าสังคมอื่นๆ ได้อย่างภาคภูมิใจ สามารถแข่งขันทั้งด้านการประกอบอาชีพและด้านอื่นๆ ได้อย่างทัดเทียมกับผู้คนในสังคมอื่นๆ ทำให้ช่วยลดปัญหาด้านอาชญากรรม ปัญหาด้านความมั่นคง และก่อให้เกิดสันติภาพได้อย่างยั่งยืน แม้แต่การออกแบบก็ได้นำเอาสถาปัตยกรรมที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็น ไทย จีน โปรตุเกส และมลายูมาใช้ เพื่อเป็นการสื่อสารกับสังคมว่าเราสามารถที่จะมีชีวิตที่ดีตามต้องการได้ภายใต้ประเทศไทยที่น่าอยู่แห่งนี้

ด้านศาสนาและจริยธรรม เพื่อสร้างสังคมที่อยู่บนพื้นฐานของการยำเกรง (ตักวา) และหลักการอิสลามอันบริสุทธิ์ การมีมารยาทที่ดีสามารถเป็นตัวอย่างซึ่งกันและกันได้ ในสังคมปัตตานีจายา สามารถเป็นตัวอย่างการดำรงชีวิต การอยู่อาศัยทางสังคมที่ประสบความสำเร็จให้กับสังคมอื่นๆ สามารถสืบทอดความรู้และเผยแพร่หลักการที่ถูกต้องของศาสนาอิสลามแก่ประชาชนทั่วไป



ด้านการศึกษา สร้างแหล่งต้นแบบในการแสวงหาความรู้ทั้งความรู้ในการดำรงชีวิตในชุมชน และองค์ความรู้ในการนำพาตัวเองให้ปลอดภัยในอาภิวเคราะห์ และมีเป้าหมายในการยกระดับมาตรฐานการศึกษาของเยาวชนในพื้นที่ ให้มีคุณภาพทัดเทียมกับประชาชนไทยใน ส่วนอื่นๆของประเทศ ด้านสาธารณสุข เพื่อผลิตบุคลากรทางการแพทย์, สาธารณสุข และ วิทยาศาสตร์สุขภาพเพื่อให้บริการทางด้านสาธารณสุขแก่สาธารณสุขชนทั่วไป โดยมีมหาวิทยาลัย อิสลามยะลา คูแฉในเรืองการผลิตบุคลากรเหล่านี้ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อเจตนารมณ์และความ ต้องการด้านการแพทย์ในพื้นที่ อีกทั้งสร้างรูปแบบการบริการทางการแพทย์ในรูปแบบอิสลามอย่าง เต็มตัว

ด้านเศรษฐกิจ เพื่อเป็นแหล่งฝึกฝนอาชีพและสร้างรายได้ให้กับประชาชน ในพื้นที่และผู้ยากไร้ในสังคม สร้างรากฐานทางเศรษฐกิจ ให้สามารถหล่อเลี้ยงสังคม รวมทั้งขยาย ต่อไปยังพื้นที่ข้างเคียง โดยเป็นรูปแบบเศรษฐกิจที่ทุกคนได้มีส่วนร่วมมากที่สุด และกระจายรายได้ มากที่สุด ด้านสวัสดิการสังคม เพื่อสร้างสังคมการอยู่อาศัยแบบช่วยเหลือ พึ่งพาซึ่งกันและกัน มี รูปแบบสวัสดิการทางสังคม เช่น ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกำพร้า ศูนย์รับเลี้ยงเด็กก่อนเกณฑ์ อื่นๆ ที่ ตอบสนองชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนบนรากฐานของวิถีการดำเนินชีวิตในรูปแบบอิสลามอย่าง เข้มข้น สภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อสร้างสังคม ชุมชน ที่อยู่อย่างถูกสุขลักษณะ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งตัวเองและสังคม ทั้งหมดนี้ถูกเรียกรวมกันว่า “มะดีนะตุสสลาม” ซึ่งให้ความหมายว่า เป็นเมือง ในอุดมคติที่มีความเป็นอยู่ที่ดีรอบด้าน ทั้งปัจเจกบุคคล และสังคม ซึ่งโครงการนี้ประกอบ โรงเรียน นานาชาติ โรงพยาบาล ห้างสรรพสินค้า และมหาวิทยาลัย<sup>19</sup>

ในส่วนของโรงพยาบาลนั้น เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2555 ฯพณฯ สุรยุทธ์ จู ลานนท์ องคมนตรี และ H.E. Ghieth bin Mubarak Al-Kawary (ฮัจยี ยีห์ บิน มูบาร็อก อัล กาวารี) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศาสนาสมบัติและกิจการอิสลามประเทศกาตาร์ (ผู้แทนกษัตริย์กาตาร์) เป็นประธานร่วมในพิธีวางศิลารากฐาน อาคารโรงพยาบาลซีกกอซิม บินมุหัมมัด อาลยานีย์ ณ บ้าน บานา ต.บานา อ.เมือง จ.ปัตตานี โดยมี พล.ต.อ.ประชา พรหมนอก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ฯพณฯ วันมุหะมัดนอร์ มะทา อดีตประธานสภาในฐานะนายกสภามหาวิทยาลัยอิสลาม นายอารี วงศ์อารยะ อุปนายกสภามหาวิทยาลัย ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส รวมทั้งแขกผู้ มีเกียรติเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก

โครงการก่อสร้างโรงพยาบาลซีก กอซิม บินมุหัมมัด อาลยานีย์ นี้ มี วัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งสถานพยาบาลเพื่อให้บริการด้านการรักษาพยาบาล และการผลิตบุคลากร ทางทางการแพทย์และสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการและบริการที่สอดคล้องกับวิถี

<sup>19</sup> โครงการปัตตานีจาซา .ม.ป.ป. “มะดีนะตุสสลาม ”. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2554 จาก

อิสลาม ซึ่งเป็นโรงพยาบาลขนาด 116 เตียง บนที่ดินเนื้อที่ 60 ไร่ โดยโครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการปัตตานีจายา (PATTANI JAYA) เมืองแห่งการศึกษาและคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคตอีกด้วย<sup>20</sup>

### 5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องกับการศึกษา ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำหลักสูตรบูรณาการระหว่างสามัญและศาสนาเข้าด้วยกัน
2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องกับการศึกษา ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างสามัญและศาสนา
3. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องกับการศึกษา ควรจัดประชุมสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
4. มหาวิทยาลัยอิสลามยะลาควรส่งเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อเพิ่มพื้นที่การเรียนรู้ของเยาวชนและนักศึกษาในรูปแบบของทักษะชีวิต ทักษะสังคม (Socialization) สมรรถนะพื้นฐานที่ข้ามพ้นความรู้วิชาการ (Base line competencies) การสะสมความรู้และความสามารถเชิงบูรณาการที่ฝังตัว (Tacit knowledge and ability) ที่หาไม่ได้จากการเรียนการสอนในห้องที่ขาดปฏิสัมพันธ์ โดยปรับรูปแบบและเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพสังคม การบูรณาการกิจกรรมนอกหลักสูตรและชีวิตจริงเข้ากับหลักสูตรเป็นอีกแนวทางหนึ่ง เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึก มีความท้าทายต่อนักศึกษาและต่ออาจารย์มากกว่าการสอนจากตำราอย่างเดียว
5. มหาวิทยาลัยอิสลามยะลาควรจัดให้มีระบบวัดผลงาน (KPI) ของอาจารย์ทางด้านการดูแลนักศึกษา ทั้งทางด้านวิชาการ กิจกรรมนอกหลักสูตรและจริยธรรม
6. เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์และเตรียมความพร้อมสำหรับบัณฑิตในสถานะโลกาภิวัตน์ การเพิ่มความเข้มข้นและประสิทธิภาพของการเรียนรู้ของนักศึกษาทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของต่างประเทศ เป็นสิ่งที่ต้องสนับสนุน ทั้งนี้การเรียนด้านภาษาที่มีประสิทธิภาพและการขับเคลื่อนวัฒนธรรมต้องมีบริบท การแลกเปลี่ยนนักศึกษา การเพิ่ม (Mobility) ของนักศึกษาและอาจารย์ การจัดหลักสูตรสองภาษา จะเป็นกลไกสำคัญ
7. นอกเหนือจากวิชาการแล้ว มหาวิทยาลัยอิสลามยะลาควรจัดให้มีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการทางด้านการสื่อความ การตัดสินใจ การพัฒนาความเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม ความอดทน คุณธรรม ฯลฯ ทั้งนี้

<sup>20</sup> โครงการปัตตานีจายา .ม.ป.ป. “มะดีนะตุสสลาม”. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2555 จาก

การศึกษาในระบบ “ศิลปศาสตร์” ในยุค Post Modern – Post Industrialization จะเป็นกลไกสำคัญ  
ทั้งนี้ระบบศิลปศาสตร์หมายรวมทั้งสาระแห่งศาสตร์และกระบวนการแห่งศาสตร์

8. ควรมีหน่วยงานรับผิดชอบที่เป็นส่วนกลางมหาวิทยาลัยให้มีการ  
กำหนดการให้บริการทางการแนะแนวอาชีพแก่นักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา และแนะ  
แนวทางด้าน “การอาชีพและการมีงานทำ (Career counseling)” แก่นักศึกษาและบัณฑิต เพื่อเป็น  
การให้ข้อมูล ทั้งในรูปของศูนย์ข้อมูลอาชีพ การให้คำปรึกษา การจัดนิทรรศการและ โอกาสที่  
ผู้ประกอบการจะมาให้ข้อมูลและแนะนำตัวระหว่างกัน

9. การเรียนรู้บนฐานการทำงานในภาคการผลิตและภาคสังคม (Work  
Based / Community - based education) เช่น สหกิจศึกษา (Co – operative education) ทักษะ  
วิศวกรรม (Engineering practice school, Internship / Apprenticeship ในภาคการผลิตและภาคการ  
สังคม เป็นแนวทางการจัดการของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาที่ควรมีการขยาย โดยอาจารย์มีส่วน  
ร่วมอย่างใกล้ชิด เกี่ยวข้องประสบการณ์จริง ในลักษณะการจัดการเรียนรู้บนฐานการทำงานของ  
อาจารย์เอง เพื่อนำประสบการณ์ไปต่อยอด วิจัย และสอนนักศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

10. ปัจจุบันการติดตามสัมฤทธิ์ผลการศึกษาบัณฑิตทำเฉพาะการสำรวจ  
การทำงานการมีงานทำเมื่อช่วงรับปริญญา ระบบมหาวิทยาลัยและสถาบันจึงขาดข้อมูลสัมฤทธิ์ผล  
ผลลัพธ์ ผลกระทบ เส้นทางการประกอบอาชีพ (Career path) ควรจัดให้มีการจัดทำ Tracer Study  
ทั้งในระดับคณะ สาขาวิชาและระดับมหาวิทยาลัยโดยรวม เพื่อติดตามผลการประกอบอาชีพของ  
บัณฑิตอย่างเป็นระบบ รวมทั้งศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตและตัวบัณฑิตเอง เพื่อใช้  
ประกอบการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา รวมทั้งวางแผนมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาอย่างมีระบบ

11. การให้ประชาคมอุดมศึกษาเรียนรู้และเห็นคุณค่าของพหุลักษณะพหุ  
วัฒนธรรม การเห็นจุดอ่อนจุดแข็งและทางเลือก จำเป็นต้องส่งเสริมความหลากหลาย (diversity)  
และ mobility ของนักศึกษาต่างวัย ต่างภูมิภาคหลังวัฒนธรรมและสังคม ต่างเผ่าพันธุ์ เช่น การจัดไควต้า  
กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ การแลกเปลี่ยนนักศึกษาภายในประเทศ และกับต่างประเทศ โดยเฉพาะกับ  
ประเทศกลุ่มอาเซียน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ฯลฯ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้สนใจจะทำการวิจัยเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาควรรักษาในเรื่อง  
ต่อไปนี้

1. ควรรักษาวิเคราะห์ตัวชี้วัดระหว่างหลักสูตรสามัญและ  
หลักสูตรอิสลามศึกษา เพื่อกำหนดเป็นตัวชี้วัดแบบบูรณาการ

2. ควรศึกษาวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ระหว่างหลักสูตรสามัญ และหลักสูตรอิสลามศึกษา เพื่อกำหนดเป็นสาระการเรียนรู้แบบบูรณาการ

3. ควรศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการวัดและประเมินแบบบูรณาการ เพื่อการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

4. ควรนำตัวแปรอื่นๆที่อาจมีความสัมพันธ์กับการผลิตบัณฑิต คุณภาพ เช่นความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ต่อการผลิตบัณฑิตมาเป็นตัวแปรเพื่อให้การวิจัยมีความครอบคลุมมากขึ้น

5. ควรทำการศึกษาในเชิงคุณภาพในเรื่องการกำหนดคุณภาพ ของบัณฑิตที่ต้องการและความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอน ของอาจารย์และผลผลิตตามที่กำหนดว่าอยู่ในระดับใด เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบงาน การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

Prince of Songkla University  
Pattani Campus